
Jaki winien być herb miasta Płocka?

Notatki Płockie 34/4-141, 55-56

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KORESPONDENCJE

Jaki winien być herb miasta Płocka?

TOWARZYSTWO
NAUKOWE
PŁOCKIE

l. dz. 346/89
dot.: dwóch krzyży
w herbie miasta

Pan
mgr Tadeusz Kołodziejak

Przewodniczący Miejskiej Rady
Narodowej
W PŁOCKU

W odpowiedzi na postawione pytania w piśmie z dnia 18 X 1989 r. l.dz. BRN 0222/26/89 dot. „przywrócenia Krzyża Walecznych w herbie m. Płocka” komunikuję, co następuje:

1) W sprawie tej byłem zapytywany dwukrotnie przez działaczy „Solidarności”: w 1981 roku przez ówczesnego przewodniczącego Zarządu Regionalnego NSZZ mgr inż. Wojciecha Wiścickiego (był z wizytą w TNP dnia 19 III 1981 r. i wpisał się do księgi pamiątkowej) i przed kilku miesiącami przez mgr inż. Tadeusza Taworskiego. Moje argumenty uznali za wystarczające i stwierdzili, iż w herbie aktualnie obowiązującym nie należy nic zmieniać.

2) Ujmując całościowo sprawę herbu miasta należy podnieść, iż problem może dotyczyć dwóch krzyży w jego herbie tj. krzyża zdobiącego szczyt (tympanon) katedry (jeden z 3 elementów herbu), oraz Krzyża Walecznych w herbowej bramie. Na początku lat sześćdziesiątych głoszono, iż w mieście socjalistycznym, silnie uprzemysłowanym, herb jego nie powinien mieć krzyża. Zlecono „modernizację” herbu. Wykonał ją w 1963 r. mgr inż. arch. Stanisław Staszewski. Bez wymaganego zatwierdzenia wprowadzono nową wersję herbu. Krzyż zastąpiono w herbie „lilijką”. Do dzisiaj ten fałszywy, nienaukowy herb znajduje się na wysokości III piętra ratusza płockiego. Wydrukowano go także na okładce kwartalnika „Notatki Płockie” nr 25/1963 jako „najnowszy herb miasta Płocka”.

Przeciw tej samowoli zaprotestowałem osobiście, jako ówczesny zastępca przewodniczącego Prezydium MRN, wiceprezes TNP i... wygrałem. Urząd Rady Ministrów stanął na stanowisku nawiązania do tradycji herbu historycznego, którym miasto z uwagi na jego długowieczność winno się chlubić i najstarszej zachowanej pieczęci miasta Płocka z 1361 r. W tym stanie rzeczy na wbudowanej w 1966 r. tablicy z brązu przy głównym wejściu do ratusza znalazł się już herb prawidłowy (z krzyżem). Podobnie w monumentalnym dziele wydany z okazji Milenium „Miasta Polskie w tysiącleciu” (1967) wydrukowano obowiązujące

herby wszystkich polskich miast. Herb Płocka jest tam przedstawiony zgodnie z tradycją i nauką (prawidłowo).

3) Dnia 10 kwietnia 1921 r. marszałek Polski Józef Piłsudski na placu Obrońców Warszawy przypiął do poduszki z herbem miasta Krzyż Walecznych nadany Płockowi za bohaterką obronę w wojnie polsko-radzieckiej 1920 r. Marszałek przypiął krzyż w miejscu, gdzie jest otwarta brama — symbol gościnności — w miejskim murze obronnym.

4) Stąd Miejska Rada Narodowa uchwalając w dniu 7 X 1933 r. historyczny wizerunek herbu miast umieściła dodatkowo Krzyż Walecznych. Wówczas herby były nadawane bądź zatwierdzane przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, które po konsultacji z Min. Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego uznało uzupełnienie historycznego herbu z XIV wieku o Krzyż Walecznych za błąd i herbu nie zatwierdziło. Dlatego po upływie 5 lat MRN ponownie w dniu 15 grudnia 1938 r. uchwaliła ten sam projekt, który do II wojny światowej nie został jednak zatwierdzony (vide: „X wieków Płocka”, TNP II wydanie 1967 s. 59 i „Z obrad Rady Miejskiej w dniu 15 grudnia 1938 r. w sprawie herbu i barw miasta”, także III wydanie 1969, s. 61—63).

W tym stanie rzeczy rysowanie Krzyża Walecznych w herbie miasta nie jest zasadne z prawem.

5) Niemniej różne instytucje bezpodstawnie Krzyż ten dorysowywały. Na przykład. Już w 1931 r. (na 2 lata przed uchwałą MRN) ukazują się różne nadruki z tym Krzyżem. Podobnie później, także po 1945 r. Prezydent miasta Franciszek Kozłowski fotografuje się z herbem miasta z Krzyżem Walecznych.

6) Pisze Pan, iż zdaniem niektórych, „Krzyż ten był honorowany przez władze niemieckie” (czytaj: hitlerowskie). Nie do wiary! W latach 1943—45 byłem już w Płocku i nigdzie nie spostrzegłem jakiegokolwiek herbu miasta. Zresztą to żaden argument, do którego nawet nie wypada się ustosunkowywać!

nietradycyjne, byłyby to manipulacja polityczna.

7) Herb miasta może posiadać dwojakie znaczenie:

- a) prawno-urzędowe
- b) reprezentacyjne.

Prawno-urzędowego herbu miasta sięgającego korzeniami XIV wieku zmieniać nie należy. Byłoby to nienaukowe, niehistoryczne,

Natomiast można byłoby opracować wersję herbu reprezentacyjnego. W środku herb obe-

cznie używany, pięciokolorowy, u góry nad tarczą korona (miasto królewskie), a u dołu 3 ordery Miastu przyznane (1921, 1966, 1985), oraz łacińska dewiza (2—3 słowa, np. semper

— prezesowi Polskiego Towarzystwa Heraldycznego, członkowi TNP.

fidelis — Lwów), którą trzeba — może konkursowo — wymyślić.

Opracowanie tej wersji, moim zdaniem, należałoby zlecić najlepszemu polskiemu heraldykowi doc. dr Stefanowi K. Kuczyńskiemu

Wyrazy szacunku i poważania
łączy

PREZES
Towarzystwa Naukowego
Płockiego
dr inż. Jakub Chojnacki

Literatura: Waclaw Gumowski „Herby miast polskich” — 1960; Stefan K. Kuczyński „Pieczęcie i herb Płocka oraz herb woj. płockiego” — TNP 1979.

